

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

T.C. TARIM VE
ORMAN BAKANLIĞI

GIDANI KORU

SOFRANA SAHİP ÇIK

TÜRKİYE'NİN GIDA KAYIPLARI VE İSRAFININ ÖNLENMESİ,
AZALTILMASI VE YÖNETİMİNE İLİŞKİN ULUSAL STRATEJİ BELGESİ
VE EYLEM PLANI

TÜRKİYE'NİN GIDA KAYIPLARI VE İSRAFININ
ÖNLENMESİ, AZALTILMASI VE YÖNETİMİNE
İLİŞKİN ULUSAL STRATEJİ BELGESİ VE
EYLEM PLANI

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
Ankara, 2020

The designations employed and the presentation of material in this information product do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) concerning the legal or development status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. The mention of specific companies or products of manufacturers, whether or not these have been patented, does not imply that these have been endorsed or recommended by FAO in preference to others of a similar nature that are not mentioned.

The views expressed in this information product are those of the author(s) and do not necessarily reflect the views or policies of FAO.

© FAO, 2020

Some rights reserved. This work is made available under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO licence (CC BY-NC-SA 3.0 IGO; <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/legalcode>).

Under the terms of this licence, this work may be copied, redistributed and adapted for non-commercial purposes, provided that the work is appropriately cited. In any use of this work, there should be no suggestion that FAO endorses any specific organization, products or services. The use of the FAO logo is not permitted. If the work is adapted, then it must be licensed under the same or equivalent Creative Commons licence. If a translation of this work is created, it must include the following disclaimer along with the required citation: "This translation was not created by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). FAO is not responsible for the content or accuracy of this translation. The original [Language] edition shall be the authoritative edition."

Disputes arising under the licence that cannot be settled amicably will be resolved by mediation and arbitration as described in Article 8 of the licence except as otherwise provided herein. The applicable mediation rules will be the mediation rules of the World Intellectual Property Organization <http://www.wipo.int/amc/en/mediation/rules> and any arbitration will be conducted in accordance with the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL).

Third-party materials. Users wishing to reuse material from this work that is attributed to a third party, such as tables, figures or images, are responsible for determining whether permission is needed for that reuse and for obtaining permission from the copyright holder. The risk of claims resulting from infringement of any third-party-owned component in the work rests solely with the user.

Sales, rights and licensing. FAO information products are available on the FAO website (www.fao.org/publications) and can be purchased through publications-sales@fao.org. Requests for commercial use should be submitted via: www.fao.org/contact-us/licence-request. Queries regarding rights and licensing should be submitted to: copyright@fao.org.

İçindekiler

1.	GİRİŞ	01
2.	HÂLİHAZIRDA GERÇEKLEŞTİRİLEN EYLEMLER	03
2.1.	ARKA PLAN	05
3.	KURUMSAL ÇERÇEVE: KAVRAM VE NEDENSELLİK	07
3.1.	Gıda Kaybı ve İsrafi Kavramı	08
3.2.	Gıda Zincirinin Gıda Zincirinin Tüm Aşamalarındaki Sebepler	10
3.2.1.	Hasat Öncesi Etkenler ve Hasat Edilmeyen Kısım	10
3.2.2.	Hasat ve İlk Muamele	10
3.2.3.	Depolama	11
3.2.4.	Nakliye ve Lojistik	11
3.2.5.	İşleme ve Ambalajlama	11
3.2.6.	Perakende	11
3.2.7.	Tüketim	12
4.	AMAÇLAR VE HEDEFLER	15
	<i>STRATEJİK AMAÇ 1. GIDA KAYIPLARI VE İSRAFINI ÖNLEMEK VE AZALTMAK</i>	16
	HEDEF 1.1 Farkındalık Yaratma ve Tüketici Bilinçlendirme	16
	HEDEF 1.2 Gıda Kayıpları ve İsrafını Ölçme, İzleme ve Değerlendirme	19
	HEDEF 1.3 Kapasite Geliştirme	20
	HEDEF 1.4 Gıda Zincirinde Verimliliğin Artırılması	22
	HEDEF 1.5 Ambalaj Kullanımının Optimize Edilmesi	23
	HEDEF 1.6 Soğuk Zincir Yönetiminin Kolaylaştırılması	24
	HEDEF 1.7 Toplu Tüketim Düzeyinde Gıda İsrafının Önlenmesi ve Azaltılması	24
	HEDEF 1.8 Satış ve Depolama Düzeyinde Gıda İsrafının Önlenmesi ve Azaltılması	25
	HEDEF 1.9 Tüketici Düzeyinde Gıda İsrafının Önlenmesi ve Azaltılması	26
	<i>STRATEJİK AMAÇ 2. DOĞRUDAN İNSANİ TÜKETİM İÇİN GIDAYI KURTARMA VE YENİDEN DAĞITMA</i>	28
	HEDEF 2.1 Doğrudan İnsani Tüketim İçin Güvenilir ve Besleyici Gıdanın Kurtarılması ve Yeniden Dağıtılması Sistemlerinin İyileştirilmesi, Geliştirilmesi ve İzlenmesi	28
	<i>STRATEJİK AMAÇ 3. ESKİDEN GIDA MADDESİ MEVZUATINA TABİ OLAN ARTIK GIDA OLARAK KULLANILMAYAN MADDELERİN HAYVAN YEMİ OLARAK KULLANILMASI</i>	31
	HEDEF 3.1 Gıda Mevzuatına Uygun Olan Ancak İnsanlar Tarafından Tüketilmesi Tercih Edilmeyen Gıdaların Hayvan Yemi Olarak Kullanılması	31
	<i>STRATEJİK AMAÇ 4. GIDA KAYIPLARI VE İSRAFININ GERİ DÖNÜŞÜMÜNÜN SAĞLANMASI</i>	32
	HEDEF 4.1 Doğrudan İnsan Tüketimine Yönelik Güvenilir ve Besleyici Gıdanın Kurtarılması ve Yeniden Dağıtımıyla Rekabet Etmeden, Organik Atıkların Toplanması	32
	HEDEF 4.2 Doğrudan İnsan Tüketimine Yönelik Güvenilir ve Besleyici Gıdanın Kurtarılması ve Yeniden Dağıtımıyla Rekabet Etmeden, Organik Gıda Atığından Enerji Geri Kazanımı	33
5.	SONUÇ	34

1 Giriş

Gıda kayıpları ve israfı, açlık ve kötü beslenme ile birlikte küresel sorunlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Gıda kayıpları ve israfı, çiftçiler, tüketiciler ve gıda değer zincirindeki diğer paydaşlar için yüksek düzeyde bir ekonomik zarara yol açmakta ve bu da bir ülkenin ekonomik kaybı ve çevre üzerinde olumsuz etkilere sebep olması anlamına gelmektedir.

Fotoğraf: ©Shutterstock

Artma eğiliminde olan **dünya nüfusunun 2050 yılına kadar 9,8 milyara yükselmesi beklenmektedir.** Bu eğilime paralel olarak, yükselen dünya nüfusunun gıda ihtiyacını karşılayabilmek için **gıda üretiminin mevcut miktara göre %60 oranında artması gerekmektedir.**

Bu durum, üretim kapasitesinin artırılması sürecinde doğal kaynaklar üzerindeki baskının çoğalacağını göstermektedir. Aynı zamanda bu durumla birlikte, çevre dostu üretimin artması, yeni uygulama teknikleriyle etkin ve verimli üretimin geliştirilmesi gerekliliği de haiz olmuştur. Bu nedenle, gıda kayıpları ve israfının azaltılması, gelecekte gıda güvenliğimizi ve beslenmemizi desteklemek için önemli bir adım olacaktır.

Uluslararası kuruluşlar, uluslar, özel sektör ve sivil toplum, küresel düzeyde sürdürülebilir bir gıda sistemini oluşturmak için çözümler belirlemekte ve bu çözümlerin uygulanması için çalışmaktadırlar. Bu bağlamda, 2016 yılında, sürdürülebilir gıda sistemleri ve sağlıklı beslenmenin sağlanması için önerilen eylemleri içeren İkinci Uluslararası Beslenme Konferansı'nın (ICN2) uygulama çerçevesi altında Birleşmiş Milletler On Yıllık Beslenme Eylemi ilan

edilmiştir. Eylül 2015'te Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar) bünyesinde, "2030'a kadar perakende ve tüketici düzeylerinde kişi başına düşen küresel gıda atığının yarıya indirilmesini ve hasat sonrası kayıplar dâhil üretimdeki ve tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması" SKA 12.3 alt hedefi olarak belirlenmiştir. 2018 yılında, Beslenme için Tarım ve Gıda Sistemleri Küresel Paneli, besleyici gıdaların kaybını ve israfını ele almanın küresel düzeyde insanların beslenmesini iyileştirmek için özel yeni bir öncelik olması konusunu önermiştir. Tüm kıtalardan ulusal ve yerel düzeylerde, daha sürdürülebilir ve esnek bir gıda sistemi amacı ile gıda kayıplarının ve israfının önlenmesi ve azaltılmasına odaklanan çok paydaşlı eylemlere yönelik birçok örnek bulunmaktadır.

VİZYON

Türkiye'yi gıda kayıplarını ve israfını önleyerek, azaltarak ve yöneterek, hem tüketim hem üretim bakımından sürdürülebilir gıda sistemlerine katkıda bulunan bir ülke haline getirmek.

2

Hâlihazırda Gerçekleştirilen Eylemler

Uluslararası gündeme paralel olarak, 2015 yılında Türkiye'nin G20 Dönem Başkanlığında, üye ülkelerin Tarım Bakanları, gıda sistemlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel yönden daha sürdürülebilir ve üretken olması gerekliliğini vurgulamışlardır.

Bunun yanında, doğal kaynaklar ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki baskılar ve iklim değişikliğinin etkileri artarken gıda kaybının ve israfının azaltılması gerekliliğini kabul etmişlerdir.

Sonuç olarak, **Türkiye'nin girişimleriyle, Roma'daki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Genel Merkezi'nde "Gıda Kayıpları ve İsrafının Ölçülmesi ve Azaltılmasına Yönelik Teknik Platform" kurulmuştur.**

İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) Tarım Çalışma Grubu Dokuzuncu Toplantısı, 2017 yılında Ankara'da "İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Üye Ülkelerinde Gıda İsrafının Azaltılması Teması" ile gerçekleştirilmiştir. Üye Ülkelerin Temsilcileri, toplantıda, kendi deneyimlerinden ve gıda israfının başlıca sebepleri ve alınan önlemlerden bahsetmişlerdir. Ayrıca, "İİT Ülkelerinde Gıda Kayıpları ve İsrafı" projesi ile gıda kaybını ve israfını azaltma konusunda halkın farkındalık düzeyini artırmaya ve insan kaynaklarını ve kurumsal kapasiteyi güçlendirmeye yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Ulusal düzeyde, Türkiye'de gıda kayıpları ve israfına yönelik yürütülen en önemli girişimlerden bir tanesi "Ekmek İsrafını

Önleme Kampanyası"dır. Ön çalışması 2008 yılına dayanan Kampanya, 2013 yılında başlamıştır. Kampanya, halkın israf konusundaki farkındalığını artırmayı, tedarik zinciri boyunca israfı önlemeyi ve kaliteli, besleyici olması ile obeziteyi önlemesinden dolayı tam buğday ekmeği tüketimini teşvik etmeyi amaçlamıştır. Kampanya çalışmalarının toplum üzerindeki etkisini gözlemek ve israf eğilimini belirlemek amacıyla 2013 yılında yapılan ölçüm araştırması sonuçlarına göre, ekmek israfında %18 oranında azalma ve yıllık yaklaşık 300 milyon TL tutarında tasarruf sağlandığı görülmüştür. Diğer taraftan, kampanyanın etkisine bağlı olarak Türk halkının tüketim alışkanlıkları değişmiştir, insanlar tüketim miktarlarına uygun olarak ekmek almaya başlamış ve bu da 2,5 milyar TL tutarında bir tasarruf sağlamıştır. Bir yıllık kampanya sonucunda; her iki tasarrufun ülke ekonomisine toplam katkısı günlük 7,8 milyon TL, yıllık ise 2,8 milyar TL olmuştur. FAO, başarısı nedeniyle "Ekmek İsrafını Önleme Kampanyası'nı, dünyada israfın önlenmesine yönelik eylemlere katkıda bulunan iyi uygulama örneği olarak ilan etmiştir.

2.1. ARKA PLAN

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nın¹ 411. maddesinde "Gıda güvenliğini teminen etkin stok yönetimi, arz zincirinde kayıpların azaltılması, israfın önlenmesi, piyasaların düzenlenmesine yönelik kural ve kapasitelerin geliştirilmesi sağlanacaktır." ve 411.3. maddesinde "Gıda kayıp ve israfının önlenmesi için tüketici bilinci artırılacaktır." hedefleri yer almaktadır.

Bu hedeflerden yola çıkarak, gıda kayıpları ve israfına ilişkin kapsamlı bir stratejinin benimsenmesi için, 2018 yılında, Tarım ve Orman Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, FAO-Orta Asya Alt Bölge Ofisi (SEC) ve Bakanlığın diğer birimlerinin temsilcilerinin katılımıyla bir çekirdek çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çerçevede, ilgili paydaşların katılımıyla odak grubu toplantıları düzenlenmiş, problemler ve çözüm önerileri ile birlikte Stratejinin yol haritası tartışılmış ve geliştirilmiştir.

Başlangıç olarak, Bakanlığın 81 İl Müdürlüğü ve ilgili yerel paydaşlarla (Valilikler, Belediyeler, Üniversiteler, STK'lar vb.) resmi yazışmalar yapılmış, gıda kayıpları ve israfını yerel düzeyde incelemek durum değerlendirmesi yapmaları istenmiştir. Raporlar alınmış ve incelenmiştir.

Bakanlığımız, son yıllarda sürdürülebilir bir temelde gıda kayıpları ve israfını azaltma konusunu gündemine almış, ulusal ve küresel ölçekte birçok çalışma yürütmüştür. Bu gelişmeler doğrultusunda, gıda kayıpları ve israfını azaltma konusunun sadece ulusal değil uluslararası bir konu olduğunun da farkında olan ülkemiz, Bakanlığımız koordinasyonunda ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) iş birliğinde, gıda kayıpları ve israfının azaltılmasına yönelik olarak "GIDANI KORU" isimli büyük çaplı ulusal bir kampanyayı başlatmaktadır.

Yakın dönemde Bakanlık, gıda kayıp ve israfının sürdürülebilir şekilde azaltılması konusuna odaklanarak ulusal ve küresel ölçekte çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Gıda kayıp ve israfının azaltılmasının küresel bir sorun olduğunun farkında olan Türkiye, Bakanlık koordinasyonunda ve FAO iş birliği ile "Gıdanı Koru" adlı ulusal bir kampanya başlatmıştır. Konuyla ilgili bir diğer çalışma ise, Türkiye Hükümeti'nin finanse ettiği ve bölgesel düzeyde önemli bir girişim olan FAO-Türkiye Gıda ve Tarım Ortaklık Programı (FTPP II) kapsamındaki "Alt Bölge Ülkelerinde Gıda Kaybı ve İsrafının Azaltılması" projesidir. Proje, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Türkiye'de gıda kayıp ve israfının azaltılmasına yönelik tedbirler geliştirilmesini amaçlamaktadır.

¹ <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf>

"Gıdanı Korumaya" kapsamında, Ulusal Stratejiye yönelik yapılacak çalışmanın planlanmasına ve uygulanmasına katkıda bulunmak amacıyla bir dizi etkinlik düzenlenmiştir. İlk etkinlik çalıştay formatında, Bakanlığın 81 İl Müdürlüğü, Bakanlık Merkez Birimleri ve FAO-SEC temsilcilerinin katılımıyla 19 Şubat 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, İl Müdürlüğü temsilcileri kendi illerinde yaptıkları ön çalışma sonuçlarını aktarmışlardır.

"Gıdanı Korumaya"nın ikinci faaliyeti, sivil toplum örgütleri, meslek odaları, üniversiteler ve kamu kurumlarından temsilcilerin katılımıyla 04 Nisan 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetle, Kampanya açılış toplantısından önce izlenecek nihai yol haritasının belirlenmesi ve ulusal stratejinin ve eylem planının hazırlanmasına girdi sağlanması amaçlanmıştır.

18-19 Haziran 2019 tarihlerinde Ankara'da FAO tarafından görevlendirilen Uluslararası Gıda İsrafı ve Politikaları Uzmanı Sn. Camelia BUCATARIU'nun katkıları ile "Türkiye'nin Gıda Kayıpları ve İsraflarının Önlenmesi, Azaltılması ve Yönetimine İlişkin Ulusal Strateji Belgesi" ve "Eylem Planı" tasarımları oluşturulmuştur.

Akabinde, Bakanlığımızın merkez ve taşra teşkilatına, bağlı kuruluşlarımıza ve ilgili kamu kuruluşlarına resmi yazı ile görüş sorulmuştur.

Birçok kurum ve kuruluş, daha önce düzenlenen etkinliklerde gündeme getirilen görüşlerin taslak belgelerde halihazırda yer aldığını belirterek ilave görüş bildirmemiştir. Bunların dışında ise 50'den fazla görüş ile de ilave veya düzeltme önerileri tarafımıza iletilmiştir. Kamu görüşleri tamamlandıktan sonra söz konusu belgeler, STK, uluslararası kuruluşlar, akademi ve özel sektörde faaliyet gösteren toplamda 100'den fazla alıcıya görüş için iletilmiş ve istişare aşaması tamamlanmıştır.

Yukarıdaki bilgilerin ışığında, Türkiye sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda bölgesel ve uluslararası düzeyde de, tüm ülkeler ve ilgili paydaşlarla iş birliği içinde, gıda kayıplarının ve israfının azaltılması ve önlenmesine yönelik çalışmaları yoğunlaştırmayı amaçlamaktadır. Bu Ulusal Strateji Belgesi'nin en önemli amacı, bir yandan ilgili paydaşların görüşlerini ve diğer yandan da yerel perspektifleri bir araya getirecek somut çözümler benimseyerek gıda kayıplarını ve israfını önlemeye yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

Ulusal Strateji, genel olarak, Gıda Kullanım Hiyerarşisini benimsemektedir ((Dubbeling et al., 2016).

Ulusal Stratejinin başarısı, kamu sektörü, sanayi, tüketiciler, akademik çevre ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğine bağlıdır.

Şekil 1. Gıda Kullanım Hiyerarşisi

3

Kurumsal ereve:
Kavram ve
Nedensellik

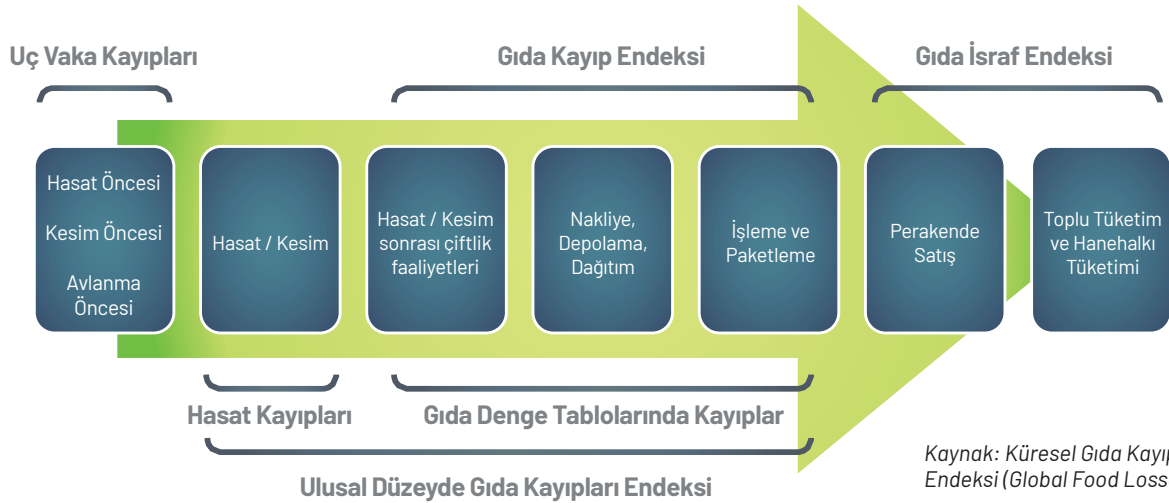
3.1. Gıda kaybı ve israfı (GKi) kavramı

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanununa göre, gıda; “Doğrudan insan tüketimine sunulmayan canlı hayvanlar, yem, hasat edilmemiş bitkiler, tedavi amaçlı kullanılan tıbbi ürünler, kozmetikler, tütün ve tütün mamulleri, narkotik veya psikotropik maddeler ile kalıntı ve bulaşanlar hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş her türlü madde veya ürün, içki, sakız ile gıdanın üretimi, hazırlanması veya muameleye tâbi tutulması sırasında kullanılan su veya herhangi bir madde” olarak tanımlanmaktadır (5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu).

Gıda kayıpları, “tedarik zincirinin çeşitli aşamalarında insan tüketimi için mevcut olan yenilebilir gıda miktarındaki azalmadır”. Gıda ürünlerinde sayısal kayıplara ek olarak, kalite açısından da bozulmalar yaşanabilir ve bu durum ekonomik açıdan ve besin değeri bakımından kayıplarla sonuçlanabilir (FAO,2019).

Gıda israfı, temel olarak gıda sisteminin dağıtım, hizmet sektörü ve hanehalkı düzeyinde hala değeri (sosyal, ekonomik ve besinsel) varken, güvenilir gıdanın ıskartaya ayrılması ya da atılması kararından kaynaklanmaktadır (ibid.). Küresel gıda kayıpları ve israfının ortaya çıkış alanları Şekil 1’de belirtilmiştir.

Şekil 2.

Küresel Gıda Kayıpları ve İsrafının İşlevsel Çerçevesi

Sürdürülebilir üretim ve tüketimin sağlanması için genel hedef olan SKA 12 altında yer alan SKA 12.3, tüm gıda tedarik zinciri boyunca gıda kayıplarının ve israfının azaltılmasıyla ilgilidir. BM düzeyinde, SKA 12.3'e doğru ilerlemeyi izleyen küresel bir sistem kurulmuştur. Bu sistem, ülkelere GKİ verilerini izleme ve raporlama imkânı sağlamaktadır. Küresel GKİ Göstergeleri, gıda değer zincirinin verimliliğini artırabilecek, israfı azaltmak için çeşitli aktörlerin davranışlarını değiştirebilecek ve gıda ürünlerinin ve bunların yan ürünlerinin daha iyi kullanılmasını teşvik edecek politikalar konusunda bilgi vermektedir.

SKA 12.3 Küresel GKİ Göstergesi, değer zincirleri boyunca gerçekleşen yapısal kayıpları ve israfı ölçmeyi amaçlayan tüm Ulusal GKİ Endekslerine dayanmaktadır. Şiddetli hava olayları ve doğal afetlerden kaynaklanan hasat öncesi kayıplar SKA 1.5¹ kapsamında olmalıdır. Bu kayıpları SKA 12.3'e dâhil etmek çifte sayım yapılmasına sebep olacak ve her iki göstergenin de uygun şekilde kullanılmasını zorlaştıracaktır.²

2019 yılında, FAO Gıda Kaybı Endeksi (FAO, 2020), ilk küresel gıda kaybı tahminlerini yayınlayarak 2016'da üretilen gıdanın %13,8'inin tarımsal işletme seviyesinde kaybolduğunu belirtmektedir. Bu hesaplama, perakende, gıda hizmetleri ve hane halkı seviyelerini kapsamamaktadır. "Türkiye'nin Gıda Kayıpları ve İsrafının Önlenmesi, Azaltılması ve Yönetimine İlişkin Ulusal Strateji Belgesi", ulusal seviyedeki çabalar ve "Türkiye Ulusal Gıda Kaybı Endeksi"nin izlenmesi ve raporlanması için bir köprü görevi üstlenecektir.

GKİ nedenlerinin belirlenmesi, bunların azaltılması ve öncelikli eylemlerin belirlenmesi için ilk adımdır. Gıda tedarik zinciri boyunca ortaya çıkan kayıplar ve israf, çoğu zaman birbiriyle ilişkili nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bir üretim bandında

olduğu gibi, zincirdeki herhangi bir aşamadaki eylemler tüm zinciri etkileyebilir, bazıları hasada, hatta hasat öncesi döneme kadar geriye doğru izlenebilir. Bunu yaparken, tüm nedenlerin tam olarak "aynı seviyede" olmadığı görülebilir. 2014 yılında, Gıda Güvenliği ve Beslenme Konusunda Üst Düzey Uzmanlar Paneli (HLPE), nedenlerin karmaşıklığını ve çeşitliliğini üç farklı seviye ile açıklamışlardır (HLPE, 2014):

1. Mikro düzey:

Üretimden tüketime zincirin her aşamasında, dış etkenlere cevap niteliğinde olsun ya da olmasın ve bir eyleme bağlı olsun ya da olmasın GKİ meydana gelebilmektedir.

2. Mezo düzey:

GKİ'nin ikincil sebeplerini ya da yapısal sebeplerini içermektedir. Mezo seviyedeki sebep, GKİ'nin meydana geldiği seviyede ya da zincirin başka bir seviyesinde ortaya çıkabilmektedir. Mezo seviyedeki sebepler, mikro seviyedeki sebeplerin meydana gelmesinde ya da boyutunun belirlenmesinde rol oynamaktadır.

3. Makro düzey:

Gıda kaybı ve israfına sebep olan bu yüksek düzey, hatalı işleyen gıda sistemi, aktörler arasında eş güdümü tesis edecek, yatırıma imkân sağlayacak ve iyi uygulamaların benimsenmesini kolaylaştıracak kurumsal ya da politika koşullarının olmaması gibi daha sistematik konuları içermektedir. Makro nedenler, mezo ve mikro nedenler dâhil olmak üzere diğer tüm GKİ nedenlerinin ortaya çıkmasını desteklemektedir. Sonuç olarak, GKİ'yi küresel çapta inceleyebilmek için önemli bir seviyedir.

¹ SKA hedefi 1.5: "2030 yılına kadar yoksulların ve hassas durumdakilerin direncini artırmak ve iklim ile ilgili aşırı olaylara ve diğer ekonomik, sosyal ve çevresel şoklara ve felaketselere maruz kalmalarını ve kırlanıklıklarını azaltmak".

² Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 12.3, "2030 yılına kadar, kişi başına düşen küresel gıda israfının perakende ve tüketici seviyelerinde yarıya indirilmesini ve hasat sonrası kayıplar da dahil olmak üzere üretim ve tedarik zincirleri boyunca gıda kayıplarının azaltılmasını" belirtmektedir. Bu hedefin koruyucuları olarak FAO ve BM Çevresi, sırasıyla gıda kayıpları ve gıda israfının ölçümü için metodolojik gelişme konusunda liderlik ederek iki ayrı gösterge hazırlanmasını teklif etmişlerdir. Bu bağlamda, FAO, bitkisel ürünler, hayvancılık ve balıkçılık ürünleri de dahil olmak üzere gıda sistemlerindeki temel emtia sepetleri için küresel düzeyde Gıda Kayıplarını izleyen bir Küresel Gıda Kaybı Endeksi (GFLI) geliştirmiştir. Endeks, gıda zincirlerinin tedarik aşamalarına odaklanmakta ve zaman içinde kayıplarda yaşanan yüzde değişimlerini ölçmektedir. Endeksin amacı, gıda tedarik sisteminin verimliliğini gıda kayıplarına karşı artırmak için, politika yapımcılarının gıda kayıplarının bir önceki yıla kıyasla olumlu ve olumsuz eğilim gösterip göstermediğine bakmalarına olanak sağlamaktır. Kaynak: FAO. 2018. SKA 12.3'ün takip edilmesi için metodolojik öneri. Küresel gıda kayıp endeksi tasarımı, veri toplama yöntemleri ve zorluklar

3.2. GKİ'nin gıda zincirinin tüm aşamalarındaki sebepleri

"Gıda Kayıpları ve İsrafının Önlenmesi, Azaltılması ve Yönetimine ilişkin Ulusal Strateji Belgesi", uygun amaçların, hedeflerin ve eylemlerin belirlenmesini kolaylaştırmak için her bir aşamadan kaynaklanan nedenleri belirleyerek kapsamlı bir yaklaşım benimsenmektedir.

3.2.1. Hasat öncesi etkenler ve hasat edilmeyen kısım

Hasat öncesi koşullar ve tarlalarda yapılan faaliyetler GKİ kapsamına alınmamakla birlikte, olumsuz iklim koşulları ve hasat öncesi çeşitli sebeplerle (yabani ot, böcek zararı, hastalıklar vb.) oluşan zararlar zincirin sonraki aşamalarında gerçekleşen kayıpları dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Çünkü üretim ve tarımsal uygulamalardaki farklılıklar, hasatta yaşanan kalite farklılıkları, nakliye için uygunluk farklılıkları, depolama dayanıklılığı farklılıkları ve hasat sonrası raf ömrü farklılıkları ile sonuçlanabilmektedir.

Ayrıca, bazı ürünler işleyicilerin, perakendecilerin veya hedef pazarların belirlediği belirli kalite standartlarını (şekil, boyut, ağırlık) karşılamadıkları için hasat edilmeden tarlada bırakılarak önemli ölçüde GKİ'ye neden olmaktadır. Bazen hasat dönemindeki başarısızlık, yine aynı dönemdeki düşük piyasa fiyatı ve yüksek iş gücü maliyeti gibi ekonomik nedenler gibi mezo seviyedeki sebeplerden kaynaklanabilmektedir. Bazı üreticiler, kazançlarını hasat ve nakliye giderlerini karşılamaması sebebiyle mahsulü tarlada bırakmayı tercih etmektedirler.

Meteorolojik tahminleri takip edememek, toprak analizi yaptırmamak, uygun pestisit uygulamalarını takip etmemek ve hasatın zamanlamasını planlamamak, yabani ot, böcek zararlıları ve hastalıklar gibi biyolojik ve biyotik faktörler nedeniyle hasat öncesinde tarlada oluşan zararlar bu alandaki diğer gıda kayıpları nedenleri arasında yer almaktadır. Bu zararların seviyesi önemli olmalarına rağmen "gıda kaybı ve israfı" kapsamına alınmamaktadırlar.

Fotoğraf: ©Shutterstock

3.2.2. Hasat ve ilk muamele

Hasat zamanının yanlış planlanması, ürüne dikkatsizce işlem yapılması ve düzgün paketlenememesi GKİ'ye yol açmaktadır. Yanlış hasat teknikleri de kayıpların artmasında etkili olmaktadır. Özellikle meyve ve sebzeler gibi kolay bozulabilir gıdalarda birden fazla muameleye maruz kalmak zararı artırmaktadır.

Sıcaklık ve nem yönetimi, tüm gıda maddeleri için güvenilirlik ve kalitenin korunmasında kilit rol oynamaktadır. Örneğin, hasattan hemen sonra ürünün uygun sıcaklıkta ve nem düzeyinde muhafaza edilmemesi, değer zincirinin sonraki aşamalarında ürünün bozulmasına önemli ölçüde sebep olmaktadır.

Fotoğraf: ©Shutterstock

3.2.3. Depolama

Hasat sonrası dönemde, ürün ve depolama koşullarına bağlı olarak, gıdalar birkaç saat ile birkaç ay arasında değişen süreçlerde depolanabilmektedir. Ürünlerin depolanması ile zaman yönetimi daha iyi yapılabilmekte, pazarlama ve tüketimde zaman kazanılmasına imkân sağlanabilmektedir. Bu durum tabii ki depolama işlemi uygun koşullarda yapıldığında geçerlidir; aksi durumlarda ürünlerde ciddi kayıplar yaşanabilmektedir. Örneğin, düşük kalitede konteyner kullanımı ürünlerin ezilmesine ve sıkışmasına sebep olabilmektedir. Ancak yine de unutulmamalıdır ki, en iyi koşullarda saklansa bile, ürünlerin raf ömrü, tedarik zincirinin ilk aşamalarındaki, düzgün toplanıp toplanılmaması, güneş altında ne kadar bekletildiği, vb. uygulamalar ile depolama uygunluğuna göre değişmektedir.

3.2.4. Nakliye ve lojistik

Ulaşım, üretim ve tüketim arasında belli bir zaman olması nedeniyle fiziksel, kimyasal, biyolojik tehlikelerden kaynaklanabilecek risk ve çapraz bulaşma riski, özellikle taze ürünler için GK'nin ana sebeplerinden birisi olabilmektedir.

Nakliye ve lojistiğe bağlı kayıpların nedenlerini; uygun olmayan araç yükleme ve boşaltma yöntemleri, zayıf ambalajlamanın olması; uzun nakliye süreçleri, yol yapılarının kötü olması, nakliye sürecinde soğutma ve nem ayarlama sistemlerinin yetersiz olması ürünlerin araç içinde kontrolsüz hareketi, yüklemeye önce soğutma yapılmaması, birlikte taşınması uygun olmayan ürünlerin beraber taşınması, araç sürücüsünden kaynaklanan kayıplar şeklinde özetlemek mümkündür.

3.2.5. İşleme ve ambalajlama

Çoğu ürün için işleme, GK'yi azaltmanın ve özellikle bozulabilir ürünler için raf ömrünü artırmanın bir yolu olabilmektedir.

İşleme aşamasında yaşanan gıda kayıpları genel olarak personel veya üretim kaynaklı teknik hatalardan ve verimsizliklerden kaynaklanmaktadır. İşleme esnasında yapılan hatalar, son üründe yanlış boyut, ağırlık, şekil, görünüş veya hasarlı paketlemeye yol açmaktadır. Tüm bu kusurlar, gıdanın kalitesinde ve güvenilirliğinde olumsuz bir etki yaratmasa da standartları karşılamayan gıdalar atılmak zorunda kalabilmektedir. Ayrıca, uygun işleme yönetimi ile gıda güvenilirliğini ve kalitesini sağlayacak standartların eksikliği, işlenmiş ürünlerin bazılarının güvenilir olmamasına ve besleyicilik yönünden zayıf olmasına neden olabilmektedir.

Ambalajlama; raf ömrünü uzatmak ve GK'yi önlemek için önemli bir unsur olabilmektedir. Ambalajın azaltılması, atık politikalarının önemli bir unsuru olabilirken, ambalajlanmayan ürünlerde israf edilen gıda miktarının artması ise istenmeyen bir sonuç olabilmektedir.

Hasat anından son tüketiciye kadar, gıda zincirindeki tüm aktörler tarafından gıda güvenilirliğinin ve kalitesinin korunması bakımından ambalajlamaya güvenildiği için ambalajlama optimizasyonu göz önünde bulundurulmalı ve doğru bir ambalajlama planlaması yapılmalıdır.

3.2.6. Perakende

5996 Sayılı Kanun'a göre perakende, "Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkanlar, toptan satış yerleri, süpermarket dağıtım merkezleri dâhil olmak üzere son tüketiciye satış ya da dağıtım noktasında gıdanın işlenmesi veya muameleye tâbi tutulması veya depolanması," olarak ifade edilmektedir.

Perakendeciler, gıdayı doğrudan son tüketicilere sundukları için arz zincirinde önemli etkiye sahiptirler. Sunum aşamasındaki koşullar (sıcaklık, nem, aydınlatma, havalandırma, vb.), tüketicilerin temasını en aza indiren uygun teşhir koşulları ve yükleme ya da taşıma gibi alanlardaki uygulamalar da, ürünün kalitesi, raf ömrü ve müşterilerin ürünü satın alma yönündeki kararlarını etkilemektedir.

Estetik olarak göze hoş gelen, yani renk, biçim ve boyut açısından mükemmel olan bir örnek ürünleri sunma eğilimi, birçok perakendecinin ürünlere yüksek standartlar koymasına sebep olmaktadır. Bu standartlara uygunluk göstermeyen ürünler teslimatta reddedilmekte ve israf edilmektedir.

Perakende aşamasındaki diğer gıda israfı örnekleri:

- Catering, kafeteryalar ve restoranlar gibi toplu tüketim yerlerinde üretim planlamasının yapılmaması
- Yetersiz stok yönetimi, olumsuz hijyen koşulları, personelin eğitimsiz olması, alternatifli porsiyonların olmaması ve açık büfe uygulamaları
- Tüketicilere sorulmadan sunulan ikramlar
- Tüketicilerin, taze meyve ve sebzeleri seçerken dokunarak zarar vermesi
- Tavsiye Edilen Tüketim Tarihi (TETT) yaklaşan ürünlerin satılmaması

3.2.7. Tüketim

Son 20 yıldır artan gelir seviyesi ve demografik değişiklikler, yeme alışkanlıklarında da değişikliklere yol açmıştır. İşlenmiş gıda tüketiminde büyük artış görülmesi, kişi başına düşen et, tavuk, süt ve su ürünleri tüketiminin artması gibi değişen beslenme tercihleri ve obezite sorunlarının halkın en yoksul kesiminde bile ortaya çıkması bu değişikliklere örnek olarak gösterilebilir. Bununla beraber, hane halkının refah seviyesi arttıkça, tüketicinin gıda israfı da artış gösterebilmektedir.

Tüketici seviyesindeki gıda israfının diğer sebepleri:

- İhtiyaç fazlasının alınmasına yol açan plansız alışverişler
- Tavsiye Edilen Tüketim Tarihi (TETT) ile Son Tüketim Tarihi (STT) arasındaki farkın bilinmemesi sebebiyle ürünlerin çöpe atılması
- Evde uygun olmayan muhafaza koşulları ve zayıf stok yönetimi
- Gereğinden fazla hazırlanan yemeklerin yenilememesi
- Yanlış hazırlama teknikleri sebebiyle gıdanın kalite ve miktarında oluşan kayıplar görülmesi
- Artan yiyeceklerin değerlendirilmemesi
- Tüketicilerin doğru gıda tüketim planı yapması ve tüketebileceği kadar gıdayı tedarik etmemesi

Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı Türkiye İsrar Raporu'nda (2018), tüketicilerin %5,4'ünün kalan yemekleri attığı, satın alınan gıdanın %23'ünün ise tüketilmeden çöpe atıldığı belirtilmektedir. Aynı çalışmaya göre, alışverişe liste yaparak gidenlerin oranı ise %31'dir. Plansız ve fazla yapılan alışveriş, satın alınan gıdanın bozulmasına sebep olabilmektedir. Başka bir çalışmaya göre ise hane halkı en çok meyve ve sebzeleri (%42), daha sonra ise süt ve süt ürünlerini (%41) çöpe atmaktadırlar (Nielsen, 2019).

Tablo 1. Gıda kaybı ve israfının sebepleri

Hasat öncesi faktörler ve hasat edilmeyen ürünler	Hasat ve ilk muamele	Depolama	Nakliye ve lojistik	İşleme ve paketeleme	Perakende	Tüketim
Biyolojik ve biyotik faktörler (kapsam dışı)	Eksik hasat zamanlaması ve planlaması	Uygun olmayan depolama koşulları	Uygun olmayan araç yükleme ve boşaltma yöntemleri, ürünlerin araç içinde kontrolsüz hareketi	İşleme esnasındaki hataların, nihai üründe kusura sebep olması	Koruyucu paketlemenin olmaması	Eksik satın alma planlaması
Ulaştırma ve nakliye açısından farklı uygunluklar	Ürünün özensiz toplanması		Nakliye aracının ürüne uygun havalandırma, nem ve sıcaklık koşullarına sahip olmaması	Eksik süreç ve standart yönetimi	Isı ve nem kontrolünün olmaması	Tarih etiketleri hakkındaki bilgisizlik
Farklı depolama dayanıklılığı	Sıcaklık yönetimi hataları		Nakliye aracına yüklemeye önce soğutma yapılmamış olması		Düzenli sergileme koşullarının olmaması	Uygun olmayan muhafaza koşulları
Hasat sonrası farklı raf ömrü	Uygun olmayan hasat teknikleri		Uygun olmayan ürünlerin karışık olarak taşınması (bazı meyve ve sebzeler, olgunlaşma sırasında etilen gazı üreten; bu da beraber sakladığınız diğer meyve ve sebzelerin raf ömrünü kısaltıyor)		Bir örnek ve mükemmel ürünler sunma eğilimi	Fazladan hazırlanan ve yenmeyen gıdalar
Belirli kalite standartlarına uygun olamama			Araç sürücüsünden kaynaklanan kayıplar		Yetersiz stok yönetimi	Yanlış hazırlama teknikleri
Düşük piyasa, yüksek iş gücü fiyatı						
Plansız üretim						

4

Amaçlar ve Hedefler

STRATEJİK AMAÇ 1. GIDA KAYBI VE İSRAFINI ÖNLEMELİK VE AZALTMAK

HEDEF 1.1 Farkındalık yaratma ve tüketicuyu bilinçlendirme

KAPSAM

Gıda kaybı ve israfının sebepleri ve çözümleri üzerine farkındalık yaratılması, önlenmesi ve azaltılmasına yönelik eğitimler verilmesi, tüketicilerin bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması

İÇERİK

Bütün gıda sistemi aktörleri için farkındalık faaliyetleri ve kampanyaları düzenlenecek ve gıda sistemlerinde sinerji yaratılacaktır. Bütün tüketiciler için gıda okur-yazarlığı çok önemlidir. Ulusal Strateji, hane halkını, çocukları ve gençleri hedefleyen eğitim materyallerine ve aktivitelere olanak sağlayacaktır. Tüketicilerin bilgi ve bilinç düzeyleri artırılabilecektir. Konuyla ilgili üretilen bütün materyallerde GIDANI KORU kampanya logosu yer alacaktır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Tüketiciler için gıda kaybı ve israfının sebepleri ve çözümleri üzerine farkındalık yaratılması		
Eylem 1.1.1 Uygun gıda muhafaza koşulları, kalan yemeklerin muhafazası ve tekrar kullanılması ve planlı alışverişin önemi konusunda eğitimler ve atölye çalışmaları yoluyla tüketicilerdeki farkındalığı artırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı, FAO, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), STK'lar, Ulusal Medya Kuruluşları
Eylem 1.1.2 Farklı araçlar (eğitimler, e-posta, sosyal medya, Gıdanı Korumaya Kampanyası resmi internet sitesi duyuruları, pop-up'lar vb.) yoluyla, satış noktalarında tüketicilere yönelik gıda israfını azaltma ipuçlarını yaygınlaştırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı STK'lar, özel sektör
Eylem 1.1.3 Hane halkları ve tüketiciler için bir bölüm içeren ulusal bir GIDANI KORU sosyal medya hesabını ve internet sitesini yönetmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	
Eylem 1.1.4 Ürün etiketi üzerindeki tarih işareti ("Son Tüketim Tarihi" ve "Tavsiye Edilen Tüketim Tarihi" arasındaki fark) ve güvenilir tüketim konusunda farkındalık artırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Tüketici dernekleri, TRT ve diğer ulusal medya kuruluşları, ilgili STK'lar ve meslek odaları

<p>Eylem 1.1.5 "Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı" kapsamında obeziteyi önlemek için, tüketiciler arasında sağlıklı beslenme ile ilgili mesajlar yayınlarken, aynı zamanda kusurlu (şekil bozukluğu olan) ancak güvenilir ve besleyici meyve ve sebzelerin israfının önüne geçmek için vurgu yapmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı</p>	<p>TRT ve diğer ulusal medya kuruluşları, STK'lar</p>
<p>Eylem 1.1.6 Yerel makamlar ve kar amacı gütmeyen kurumlarla iş birliği içinde, evde gıda israfını azaltmak için ilgili tarifleri ve çözümleri yaygınlaştırmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)</p>	<p>TRT ve diğer ulusal medya kuruluşları, STK'lar</p>
<p>Eylem 1.1.7 Okullarda, temel askeri eğitim müfredatında, Gençlik ve Spor Bakanlığı yurtlarında, gençlik merkezlerinde, gençlik kamplarında, cezaevlerinde ve hastanelerde, posterler, seminerler, videolar vb. ile gıda israfı konusunda bilgi, bilinç ve farkındalık düzeyini artırmak</p>	<p>Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Adalet Bakanlığı</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Eylem 1.1.8 Sivil toplum ile iş birliği içinde ve özellikle Ramazan ayı da dahil olmak üzere kültürel ve sanatsal faaliyetler yoluyla porsiyon ayarlama ve pişirme, kalan yemekleri muhafaza etme ve raf ömrünü uzatma, yeterli miktarda meyve ve sebze satın alma yöntemleri konusunda tüketicilerin farkındalığını artırmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği</p>	<p>STK'lar, ulusal medya kuruluşları</p>
<p>Eylem 1.1.9 Televizyon programlarında, filmlerde veya TV dizisi senaryolarında gıda kaybı ve israfıyla mücadele konusunda gizli ve/veya açık mesajlar iletmek</p>	<p>Kültür ve Turizm Bakanlığı</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, ulusal medya kuruluşları</p>
<p>Perakendeciler için gıda kaybı ve israfının sebepleri ve çözümleri üzerine farkındalık yaratılması (Perakendeciler: Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkânlar, toptan satış yerleri, süpermarketler)</p>		
<p>Eylem 1.1.10 Tüm perakendecilere – kendilerinin özel izleme sistemleriyle – gıda israfını önleme, azaltma ve ayrı toplamaya yönelik eylem odaklı önlemler konusunda iyi uygulama kılavuzları yayınlamak, dağıtmak ve yaygınlaştırmak</p>	<p>Ticaret Bakanlığı, STK'lar</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, özel sektör</p>
<p>Birincil üretimden nihai tüketime kadar gıda kaybı ve israfının sebepleri ve çözümleri üzerine farkındalık yaratılması</p>		
<p>Eylem 1.1.11 Birincil üretimden nihai tüketime kadar, gıda kaybı konusunu, stratejik planlara ve kamu kurum ve kuruluşlarının diğer yönlendirme belgelerine dâhil etmek</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı</p>	<p>Tüm kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör</p>
<p>Eylem 1.1.12 Bilgilendirme metinleri sunarak, sivil toplumla iş birliği içinde, üreticilerin, nakliyecilerin, toptancıların, doğrudan insan tüketimine yönelik gıdanın geri kazanımı ve yeniden dağıtımının bulunduğu olanaklar (yasal olarak sağlanan vergi avantajı, imaj güçlendirme, vs.) hakkında farkındalığını artırmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>Ticaret Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar, özel sektör</p>
<p>Eylem 1.1.13 Doğrudan insan tüketimine yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın geri kazanımı ve yeniden dağıtımına yönelik gıda bankaları veya diğer uygulama eylemlerinin geliştirilmesi amacıyla tüketicileri dini ibadet niyetiyle finansal destek sağlayabilecekleri konusunda başışçıları bilgilendirmek</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Diyaret İşleri Başkanlığı</p>	<p>Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar (gıda bankacılığı faaliyeti gösteren ve döngüsel ekonomi üzerine çalışan), Türk Kızılay</p>

<p>Eylem 1.1.14 Gıda kaybını ve israfını önlemek için düzenli olarak strateji ve eylemlerin tartışılması, gözden geçirilmesi, detaylandırılması ve izlenmesinden sorumlu "Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu"nu kurmak:</p> <p>i) Söz konusu platformda kamu, özel sektör, üniversiteler ve STK'ları temsil eden bir çalışma grubu oluşturmak</p> <p>ii) Uygulanabilir olduğu durumlarda GIDANI KORU Kampanyası kapsamındaki diğer çıkar gruplarının girişimlerini desteklemek</p> <p>iii) Gıda kaybı ve israfını önleme konusunda paydaşlarla çıkar grupları arasında çevrimiçi tabanlı bir ağ sağlamak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>İlgili kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör, üniversiteler</p>
<p>Eylem 1.1.15 Ulusal Strateji Belgesi'nin Eylem Planı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 12.3 ile bağlantılı olarak, gıda kaybı ve gıda israfını ölçmek ve nedenlerini analiz etmek için yöntemler ve çözümleri tanımlamak ve bunları önceliklendirecek yaklaşımlar üzerine özetler hazırlamak ve yaymak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Türk İstatistik Kurumu (TÜİK)</p>	<p>Üniversiteler, özel sektör, STK'lar</p>
<p>Eylem 1.1.16 Gıda kayıpları ve israfını azaltmaya yönelik iyi uygulamalar hakkında belgeler hazırlamak ve bu belgeleri ulusal ve uluslararası düzeyde: kamu kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları, kafeteryalar, okullar, özel sektör işletmeleri, havaalanları/uçaklar, kamusal alanlar, oteller, restoranlar, pastanelerde yaymak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>Tüm kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör, üniversiteler</p>
<p>Eylem 1.1.17 Ulusal takvimde "Gıda Kayıpları ve İsrafının Önlenmesi, Azaltılması ve Yönetimi" konusunda ulusal bir hafta ilan etmek ve "Ulusal Strateji ve Eylem Planı" nın uygulanması ile bağlantısını sağlamak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	
<p>Eylem 1.1.18 Gıda kaybı ve israfını azaltmak için ortak beyan / niyet mektubu hazırlamak; ortak faaliyetleri ve uluslararası ortaklarla ikili ve çok taraflı işbirliklerini belirlemek</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türk Kızılay, Uluslararası Kızılay ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC)</p>
<p>Eylem 1.1.19 Gıda sanayii tarafından gıda etiketleriyle ilgili bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapmak Ör: TETT ve STT arasındaki fark, vb.</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı</p>	<p>Çevre ve Şehircilik Bakanlığı</p>
<p>Eylem 1.1.20 Doğrudan insani tüketimine yönelik olarak güvenilir ve besleyici gıdanın geri kazanımı ve yeniden dağıtımı ile rekabet etmeden ve yem güvenilirliğinden ödün vermeden, artık insan tüketimine yönelik olmayan gıdanın hayvan yemi olarak kullanımı konusunda farkındalık yaratmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, STK'lar</p>
<p>Eylem 1.1.21 Doğrudan insani tüketime yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın geri kazanımı ve yeniden dağıtılmasıyla rekabet etmeden, gıda atıklarının ayrılması, organik atıkların uygun teknolojiler kullanılarak işlenmesi ve organik gübreye dönüştürülmesi hakkında farkındalığı artırmak</p>	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı</p>	<p>Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, özel sektör, üniversiteler</p>

HEDEF 1.2 Gıda kaybı ve israfını ölçme, izleme ve değerlendirme

KAPSAM

Tüketiciler de dâhil, gıda sistemindeki bütün aktörlerin, gıda kaybı ve israfını ölçmesi, izlemesi ve değerlendirmesi

İÇERİK

Gıda kaybı ve israfını ölçmek, küçük işletmelerden nakliyecilere, gıda sanayi işletmelerinden perakendecilere ve hane halkına, hatta atık yönetimine kadar pek çok paydaşı içerdiğinden, sistemli bir çaba gerektirmektedir. Elde edilen verilerin sayesinde, işletmeler kaybın hangi aşamada gerçekleştiğini bulabilecek ve çözüm arayabilecektir. Sonuç olarak, işletme kârlılığı artarken, gıda kaybının önlenmesi ve azaltılması verimliliği artıracaktır. Gıda israfı, insani tüketime uygun güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtılması aşamalarında faaliyet gösteren diğer paydaşlarla da engellenebilmektedir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.2.1 Önleme ve azaltma faaliyetlerinin etkisini değerlendirmek için TÜİK ile gıda kaybı ve israfını tahmin etmek ve ölçmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Türk İstatistik Kurumu (TÜİK)
Eylem 1.2.2 Ulusal Gıda Kayıpları ve İsrافیyla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı için bir izleme planı hazırlamak ve periyodik olarak uygulamalardaki gelişmeleri izlemek ve sonuçlarını kurulacak Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu aracılığıyla raporlamak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu
Eylem 1.2.3 Gıda sisteminin tüm kilit aktörlerine yönelik olarak, gıda kaybı ve israfını ölçecek, izleyecek ve değerlendirecek sistemler ve uygulamalar oluşturmak ve yaygınlaştırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar
Eylem 1.2.4 Ticaret ve sanayi odalarının atık istatistiklerini gözden geçirip değerlendirmelerini ve gerekli eylemleri planlamalarını sağlamak	Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)
Eylem 1.2.5 Biyoeconomik yaklaşımlarla uyum içerisinde, gıda zincirinde atıkların azaltılması ve perakende satıştan tüketim aşamasına kadar gıda atıklarının önlenmesi, ayrı toplanması, geri kazanılması, atıkların yenilikçi yöntemlerle değerlendirilmesiyle birlikte gıda kayıpları ile ilgili bilimsel çalışmalar ve projeleri belirlemek ve yürütmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Üniversiteler, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)
Eylem 1.2.6 Yılda bir "Ulusal Gıda Kayıpları ve İsrافیyla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı"nın uygulanmasını denetlemek, izleme ve değerlendirme sonuçlarına göre "Eylem Planı"nı revize etmek ve güncellemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	

HEDEF 1.3 Kapasite geliştirme

KAPSAM

Gıda kaybı ve israfının önlenmesi, azaltılması ve yönetilmesi için gıda sistemindeki diğer aktörlerin kapasitesinin geliştirilmesi ve tüketici davranışlarının değiştirilmesi

İÇERİK

Gıda kaybı ve israfını önleme ve azaltmada başarılı olabilmek, nihai tüketici ve atık yönetimi aktörleri de dahil, gıda sistemindeki bütün aktörlerin kapasitelerini geliştirmelerine ve tüketici davranışlarının değiştirilmesine bağlıdır. Hedef 1.3 somut kampanyalara, eğitimlere, atölye çalışmalarına ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası olmak üzere tüm seviyelerde iş birliği sağlanmasına odaklanacaktır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.3.1 Tarım ve Orman Bakanlığı ile "Gıda Kaybı ve İsrafının Azaltılması ve Ölçülmesi Teknik Platformu / Technical Platform on the Measurement and Reduction of Food Loss and Waste" arasında iş birliğini artırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	FAO
Eylem 1.3.2 Doğrudan insan tüketimine yönelik olarak güvenilir ve besleyici gıdanın yeniden kazanımı ve yeniden dağıtımı konusunda faaliyet gösteren kurumlara ve vakıflara gıda güvenilirliği konusunda eğitim vermek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar, üniversiteler
Eylem 1.3.3 Ulusal yayım servisleri ağı aracılığıyla işletmeler, çiftçiler ve perakendeciler için gıda kaybı ve israfı konusunda bir danışmanlık sistemi oluşturmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı, STK'lar, üniversiteler
Eylem 1.3.4 Tohumdan hasada gerçekleşen kayıplar için çiftçilere yönelik eğitim programları düzenlemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar, üniversiteler, özel sektör
Eylem 1.3.5 Eğitim materyalleri, rehber dokümanlar, yemek kitapları, atölye çalışmaları dahil olmak üzere, gıda depoları, depolama teknikleri, pişirme ve raf ömrü uzatımı için uygulanabilecek teknikler hakkında gıda zincirindeki bütün paydaşların kapasitesini güçlendirmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar
Eylem 1.3.6 Tarım ve Orman Bakanlığı birimleri ve bağlı kurumları arasında ülke genelinde gıda kaybını ve israfını azaltmak için koordinasyon ve iş birliği kapasitesini güçlendirmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	
Eylem 1.3.7 Strateji ve eylem planının farklı paydaşlar tarafından düzgün bir şekilde koordine edilmesini ve uygulanmasını sağlamak için kamu ve özel sektörden, üniversitelerden, STK'lardan ulusal odak noktalarını, yerel ve merkezi düzeyde belirlemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Tüm kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör, üniversiteler

<p>Eylem 1.3.8 Uluslararası düzeyde alınacak gıda kaybı ve israfını önleme tedbirlerini ve eylemlerini desteklemek ve teşvik etmek, bu konuyu farklı uluslararası platformlarda gündeme getirmek ve bu konuda faaliyet gösterecek yeni platformları desteklemek</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Avrupa Birliği (AB), FAO, İİT, EİT, Türk Kızılay, IFRC ve diğer uluslararası kuruluşlar
<p>Eylem 1.3.9 Gıda kaybı ve israfını azaltmak, ortak faaliyetleri belirlemek ve ulusal düzeyde iş birliğini geliştirmek için anlaşmalar hazırlamak ve sonuçlandırmak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar
<p>Eylem 1.3.10 FAO iş birliğinde, "Orta Asya Ülkelerinde (Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan) Gıda Kayıpları ve İsrafının Azaltılması Projesi"ni uygulamak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	FAO
<p>Eylem 1.3.11 FAO ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) iş birliğinde, "KEİ Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Bölgesel İşbirliği Merkezi'nin Kurulması Projesi"ni Türkiye, Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya, Ukrayna ve Yunanistan'da uygulamak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, FAO, KEİ
<p>Eylem 1.3.12 FAO ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) iş birliğinde; EİT Gıda Güvenliği Bölgesel Koordinasyon Merkezi (ECO-RCC) 3. Yürütme Komite Toplantısı kapsamında kararlaştırıldığı üzere gıda kaybı ve israfının azaltılması konusunda iş birliğini derinleştirmek</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, FAO, EİT, ECO-RCC
<p>Eylem 1.3.13 İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) iş birliğinde, "Gıda Kayıpları ve İsrafının Azaltılması Projesi" ni İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleri olan Türkiye, Mısır, Endonezya, Filistin, Faz, Katar, Pakistan ve Tunus'ta uygulamak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, İSEDAK
<p>Eylem 1.3.14 FAO ile iş birliğinde, FAO-SEC ülkeleriyle gıda kaybı ve israfının azaltılmasına yönelik bölgesel stratejiyi hazırlamak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	FAO
<p>Eylem 1.3.15 Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ile iş birliğini artırmak ve GIDANI KORU Kampanyası bağlamında mümkün olduğu ölçüde faaliyet gösterdiği bölgeler için gıda kaybı ve israfının azaltılması, gıda atıklarının ayrı toplanması, geri kazanımı, eğitim ve farkındalık oluşturulması konularında program yapmak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	TİKA, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı
<p>Eylem 1.3.16 Ulusal kurumlar tarafından sağlanan mevcut ulusal fonların öncelikli alanlarına, doğrudan insan tüketimine yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın geri kazanımı ve yeniden dağıtılması ve gıda kaybı ve israfıyla mücadele konularını dahil etmek için girişimlerde bulunmak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, STK'lar
<p>Eylem 1.3.17 İşletme kontrollerinin gerçekleştirilmesi için personelin uygulama kapasitelerini artırmak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	Türkiye Belediyeler Birliği
<p>Eylem 1.3.18 FAO iş birliğinde, G20 platformu bünyesinde gıda kaybı ve israfının azaltılmasına yönelik iş birliğini derinleştirecek politika belgelerinin hazırlanmasında öncü rol oynamak ve G20 tarım temsilcileri toplantılarında en iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasını teşvik etmek için girişimlerde bulunmak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, FAO, G20 Üyesi Ülkeler

HEDEF 1.4 Gıda tedarik zincirinde verimliliğin artırılması

KAPSAM

Güvenilir ve besleyici gıdanın atılmasını engellemek için gıda zincirinin bütününde verimliliğin artırılması

İÇERİK

Gıda zincirinin verimsiz işleyişi, güvenilir ve besleyici gıdanın atılmasına sebep olabilmektedir. Örneğin, tüketilmesinde güvenilirlik ve besleyicilik açısından hiçbir sakınca olmayan taze meyve ve sebzeler, biçimleri, renkleri ve boyutları yüzünden israf olabilmektedir. Bu ürünlerin, insani tüketim için, tedarik zincirinin farklı aşamalarındaki kanallar aracılığıyla, dijital teknolojiden de faydalanılarak piyasaya dâhil edilmesi gerekmektedir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.4.1 Başta toplu tüketim ve satış yerleri olmak üzere gıda işletmelerinde uygulanan iyi hijyen uygulamalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar
Eylem 1.4.2 Gıda nakliyesinde kullanılan frıgofrik araçlar için etkili denetim kurallarını ve asgari standartları düzenlemek	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 1.4.3 Aşağıdakiler için Ar-Ge çalışmalarını desteklemek: a) Zararlı organizmalara dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesi b) Hayvan hastalıkları ile mücadele edecek ya da önleyecek ilaçların geliştirilmesi c) İnsan beslenmesi ve gıda güvenliğinden ödün vermeden ürünlerin raf ömrünün uzatılması d) İşleme yoluyla kayıp yaşanabilecek olan ve yenilikçi yöntemlerle insan ve hayvan tüketimi için kullanılabilir peynir altı suyu gibi ürünlerin kurtarılması e) Hayvanlarda kilo kaybı, yenilebilir sebze ve meyvelerin kaybını önleyici ve gümrüklerde bekleme sürelerine bağlı olarak gıdanın kalitesinin bozulmasını önleyici tedbirlerin belirlenmesi f) Buzdolabı içerisini izleyen kamera alt yapı çalışmaları, görüntü analizleri destekli yazılım faaliyetleri g) Raf ömrünü doldurmakta olan gıdaların otomatik tespit edilmesi ve bunlara yönelik yemek tariflerinin oluşturulup son kullanıcıya uygulama üzerinden iletilmesi h) Gıda zincirinde verimliliği artıracak diğer dijital teknolojilerin üretimi ı) Block-chain ve Nesnelerin İnterneti (IOT) sistemlerinin yardımıyla gıda tedarik zincirinde izlenebilirliğin artırılması	Tarım ve Orman Bakanlığı	Üniversiteler, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK
Eylem 1.4.4 Yerel tohumların kullanımını yaygınlaştırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	STK'lar
Eylem 1.4.5 Gümrükte, devlet kontrolü altına alınan, yasal süreçleri devam eden ürünlerin zayı olmasını engellemek amacıyla ilgili Türk mevzuatını gözden geçirmek	Ticaret Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı

Eylem 1.4.6 Türkiye genelinde özellikle taze meyve ve sebze, patates ve soğan olmak üzere tarım ürünleri için lisanslı depo sayısını artırmak ve lisanslı depoculuk uygulamalarını teşvik etmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı, STK'lar
Eylem 1.4.7 Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından sağlanan birincil gıda üretimi ve gıda işleme sanayii konusundaki destek mekanizmalarını gıda kaybı ve israfı ile mücadele kavramıyla birlikte değerlendirmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı, STK'lar
Eylem 1.4.8 Geri kazanılan güvenli ve besleyici gıdaların raf ömrünü uzatmak, başka bir üretimin girdisi olarak kullanmak ve/veya ve tekrar bunları işleyerek (Örneğin; çorbalar, soslar, reçeller veya turşular) doğrudan insan tüketimine yönelik olarak yeniden dağıtmak için katma değerlerini artırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, STK'lar
Eylem 1.4.9 Farklı pazarlama ve fiyatlandırma politikalarıyla kusurlu (şekli bozuk) ürünleri süpermarketlerde satışlara entegre etmek ve bu eylemlere gıdanın şeklinin ötesinde kalitesi ve güvenilirliği hakkında bir bilgi posterini ile eşlik edilmesini sağlamak	Ticaret Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Eylem 1.4.10 Kusurlu (şekli bozuk) ürünleri restoranların ve hazır yemek (catering) şirketlerinin satışlarına entegre etmek ve bu eylemlere gıdanın şeklinin ötesinde, gıdanın kalitesi ve güvenilirliği hakkında bir bilgi posterini ile eşlik edilmesini sağlamak	İlgili meslek odaları/dernekler	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

HEDEF 1.5 Ambalajlama kullanımının optimize edilmesi

KAPSAM

Ambalajlama boyutunun, tasarımının ve malzemesinin optimize edilerek, gıda sistemi aktörlerinin her ürünün yenilebilir bütün kısımlarını pazarlamasının ve tüketilmesinin sağlanması

İÇERİK

Gıda kaybı ve israfı, paketlerin optimizasyonunun sağlanmamasından kaynaklanabilir. Hane halkında görülen israfın önemli bir sebebi taze meyve ve sebzelerin bozulmasıdır. Paketleme kullanımı optimize edilerek bu eksiklikten kaynaklı gıda israfının önüne geçilmesi gerekmektedir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.5.1 Ambalajlama, paketleme sistemlerinin geliştirilerek akıllı ambalaj uygulamasıyla gösterge kullanımının desteklenmesi	Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Eylem 1.5.2 Gıda ambalajının boyutunu ve tasarımını optimize ederek, besin değerinden ödün vermeden, tüketicilerin ürünün tamamını tüketmelerini ve ürünlerin daha uzun süre dayanmasını sağlamak ve söz konusu ambalajların geri dönüştürülebilir materyallerden hazırlanmasına öncelik vermek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK

HEDEF 1.6 Soğuk zincir yönetiminin kolaylaştırılması

KAPSAM

Gıda zincirinin tüm aşamalarında soğuk zincir uygulamalarını geliştirerek gıda kaybının engellenmesi

İÇERİK

Gıda ürünlerinin uygun olmayan sıcaklıklarda sevkiyatı gıda kaybı ve israfını artırmaktadır. Soğuk zincir yönetimi ile ideal ısıdaki ürünün müşteri ile buluşması sağlanmaktadır. Soğuk zincir uygulamaları, özel sektör ve STK'ların birlikte yürütecekleri çalışmalarla geliştirilebilir ve iyi uygulamalar firmalarla paylaşılabilir. Şirketlerin sorumluluğunda yürütülecek bu çalışmalar önlenebilir gıda kaybını azaltacaktır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.6.1 Gıda ürünlerinde soğuk zinciri sağlamak ve bu amaçla depo ve depolama koşullarını iyileştirmek için ilgili hedef gruplara destek vermek	Tarım ve Orman Bakanlığı, Bölgesel Kalkınma İdareleri,	Hazine ve Maliye Bakanlığı, TSE, Sanayi ve Teknoloji, Bakanlığı
Eylem 1.6.2 Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu'nun, sivil toplumun yanı sıra bölgesel ve yerel makamlarla iş birliği içinde hane halkında soğuk hava depo yönetimi hakkında bilgi içeren posterler hazırlanması ve okullar, hastaneler, sivil toplum ağları gibi kanallar aracılığıyla görünürlüğünün sağlanması	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, STK'lar, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 1.6.3 Ulusal ve uluslararası taşımacılıkta bozulabilir gıda maddesi taşıyan araçlar ve ekipmanın iyileştirilmesini ve yol kenarı denetimlerinin oluşturulmasını sağlamak	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TSE, STK'lar, özel sektör

HEDEF 1.7 Toplu tüketim düzeyinde israfın önlenmesi ve azaltılması

KAPSAM

Restoranlar, hazır yemek firmaları ve kafeteryalar gibi gıda hizmetlerinde gıda israfının azaltılması

İÇERİK

Gıda hizmet sektörü, etkin olmayan stok yönetimi, hatalı pişirme yöntemleri, miktarın ayarlanamaması ya da açık büfe, gıda ürünlerinin dekorasyon malzemesi olarak kullanılması, tüketicilerin gerçek ihtiyacını gözetmeyen boyutta tabak kullanımı gibi pazarlama yöntemleri istenmeyen miktarda israfa yol açabilmektedir. Gıdaları hazırlama tekniğinden tabak seçimine kadar, gıda hizmetlerindeki israfı azaltacak çözümler mevcuttur ve Ulusal Strateji bu çözümlerin yaygınlaşmasını ve uygulanmasını sağlayacaktır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.7.1 Ulusal GIDANI KORU Kampanyası'nın logosunu ilgili olan ve eylemleri uygulayan tüm özel ve kamu aktörlerinin kullanımını sağlamak. Gıda kaybı ve israfıyla mücadele ettiklerini gösteren ve GIDANI KORU Kampanyası'nı destekleyen tüm işletmelerde logo kullanımını görünür hale getirmek ve "Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu" sayesinde bu işletmelerin ve eylemlerinin görünürlüklerini artırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 1.7.2 Tahıl, meyve, sebze, vb. ürünlerin raf ömrünü uzatacak kurutma tesisleri gibi yenilikçi uygulamaları desteklemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, üniversiteler
Eylem 1.7.3 Gıda kaybı ve israfını azaltan işletmelere bir ödüllendirme sistemi getirmek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, TOBB, TESK
Eylem 1.7.4 Açık büfelerde tabak boyutlarını küçültmek	Gıda hizmet sektörü	Kültür ve Turizm Bakanlığı, STK'lar

HEDEF 1.8 Satış ve depolama düzeyinde gıda israfının önlenmesi ve azaltılması

KAPSAM

Satış ve depolama seviyesinde gıda israfının envanter yönetimi ile ürünlerin raf ömürlerinin takip edilerek azaltılması

İÇERİK

Gıda satış ve depolama yerleri envanter yönetim sistemlerini geliştirerek, satamadıkları ürünlerin raf ömrünü, gıda bankalarına ya da gıda kurtarma veya yeniden dağıtma kuruluşlarına bağışladıkları miktarı ve israf edilen gıdanın miktarını ve sebeplerini kayıt altında tutmalıdır. Mağaza müdürleri, gıda israfını önleme, azaltma ve yönetme hedefleri koyarak, yönetimde maliyet-fayda adına iyileştirmeler sağlayabilmelidir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.8.1 "Askıda Ekmek Projesi" ni yaygınlaştırmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Türkiye Fırıncılar Federasyonu, ulusal medya, Türkiye Belediyeler Birliği

Eylem 1.8.2 Satış ve toplu tüketim hizmetleri sağlayan yerlerde işletmecilere yönelik olarak gıda israfıyla mücadele amacıyla kontrol listeleri hazırlamak	Tarım ve Orman Bakanlığı	TOBB, TESK, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 1.8.3 Tarım ve Orman Bakanlığı personeli ve diğer ilgili personele kontrol listeleri konusunda eğitim vermek ve toplu tüketim hizmetleri sunan ilgili tarafları da resmi kaynaklar ve diğer araçlar aracılığıyla kontrol listeleri ve yeni uygulamalar hakkında olarak bilgilendirmek	Tarım ve Orman Bakanlığı, üniversiteler	TOBB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 1.8.4 Restoranlar ve açık büfelerde tabakta kalan gıdaların israfını önlemek için kalan gıdaları paket yaptıрма, porsiyon boyutları ve farklı fiyatlandırma konusunda müşterilerin bilgilendirilmesini teşvik etmek	TOBB, TESK	Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Lokantacılar, Kebapçılar, Pastacılar ve Tatlıcılar Federasyonu

HEDEF 1.9 Tüketim düzeyinde gıda israfının önlenmesi ve azaltılması

KAPSAM

Bütün yaş grupları için gıda okur-yazarlığının artırılarak tüketici seviyesinde gıda israfının önlenmesi ve azaltılması

İÇERİK

Küresel tüketici israfı %22, dağıtım kaynaklı israf ise %12 olarak tahmin edilmektedir (FAO, 2011)³. Tüketicilerin gıda israfının önlenmesi ve azaltılmasında etkin bir rol oynayabilmesi için gıda okur-yazarlığının işlevsel, etkileşimsel ve çözümsel olması gerekmektedir. Gıda okur-yazarlığı çok yönlüdür. Örneğin satın alma, muhafaza etme, hazırlama, arta kalan gıdanın yeniden değerlendirilmesi gibi değişkenlerinin bazıları doğrudan tüketiciyi ilgilendirirken, bazıları da etiketleme veya paketleme gibi gıda tedarik zincirindeki diğer aktörlerin kararları ve yetkinlikleri aracılığıyla oluşturulmaktadır. Güvenilir ve besleyici gıda tüketiciler için mevcut ve erişilebilir olduğunda, gıdanın kullanımı ve gıda israfının önlenmesi ve azaltılması, tüketicilerin gıda okur-yazarlığı seviyesine, farkındalığına ve bu konuda oluşturulacak algıya bağlıdır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 1.9.1 Gıda kaybı ve israfını önlemek, gıda atıklarını ayrı toplamak, geri kazanımı sağlamak ve öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini geliştirmek için eğitim müfredatına ve yaşam boyu öğrenme programlarına ilgili konuları dahil etmek	Milli Eğitim Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulusal Ajans

³ SKA 12.3 Küresel GKİ Endeksi 2019 rakamları için çalışmalar sürdürülmektedir.

Eylem 1.9.2 "Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu" ve sivil toplum kuruluşları iş birliğinde toplu beslenme hizmeti verilen yerlerde ve evde gıdanın hazırlanması ve muhafazasına yönelik bilgilendirici dokümanları dağıtmak, gıda atıklarını ayrı toplamak, geri kazanımı sağlamak	Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, STK'lar, özel sektör
Eylem 1.9.3 "Ulusal Gıda Kayıpları ve İsrafı Platformu" ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinde tüketicilere doğrudan satış yapan tüm gıda tedarik zinciri aktörlerine yönelik somut eylem odaklı araçlar geliştirmek	Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu	Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, STK'lar, özel sektör

STRATEJİK AMAÇ 2. DOĞRUDAN İNSANİ TÜKETİM İÇİN GIDAYI KURTARMA VE YENİDEN DAĞITMA

HEDEF 2.1 Doğrudan insani tüketim için güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtılması sistemlerinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve izlenmesi

KAPSAM

Gıdayı kurtarma ve yeniden dağıtma sistemlerinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve izlenmesi

İÇERİK

Türkiye’de gıda bankacılığı ilk defa 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda düzenlenmiştir. Ancak 2010 yılında çıkarılan 5996 sayılı “Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu” ile 5179 sayılı kaldırılmış olup, yeni kanunda gıda bankacılığı konusu yer almamaktadır. Bununla beraber, kayıt altına alınmış olan gıda bankaları mevcut olup gıda güvenilirliği açısından resmi kontrolleri Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Öte yandan daha iyi işleyen gıda bankacılığı sistemi ve diğer gıdayı kurtarma ve yeniden dağıtma modelleri için mevcut yasal düzenlemelerin ilgili kurumlarla birlikte gözden geçirilmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 2.1.1 Türkiye’de gıda bankacılığı sistemindeki mevcut düzenlemeleri katılımcılık ilkesiyle gözden geçirmek ve olası yazılım platformu, hedef kitle uygunluk kriterleri, uygulama modelleri ve kriterleri, gıda güvenliği kriterleri denetim mekanizmaları hakkında rehber hazırlamak	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TBMM Dilekçe Komisyonu, Türkiye Belediyeler Birliği, ilgili STK’lar ve etkinliklere davet edilen diğer tüm paydaşlar

<p>Eylem 2.1.2 En sürdürülebilir gıda bankacılık sistemi modeline ulaşmak için mevcut mevzuatı gözden geçirmek ve gerekli yasal ve kurumsal altyapı, denetim ve bütçeyi tanımlamak; ulusal gıda bankacılığı sisteminin tadiline ilişkin taslak hazırlamak ve bunu yayımlamak</p>	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	TBMM Dilekçe Komisyonu, Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ilgili STK'lar, meslek odaları, diğer kamu kurum ve kuruluşları
<p>Eylem 2.1.3 Türkiye'de gıda bankacılığı sistemini iyileştirmek ve en sürdürülebilir model belirlenmek için paydaşlarla atölye çalışmaları düzenlemek</p>	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	TBMM Dilekçe Komisyonu, Tarım ve Orman Bakanlığı, ilgili STK'lar, meslek odaları, diğer kamu kurum ve kuruluşları
<p>Eylem 2.1.4 En uygun gıda bankacılığı modeline ulaşmak için değerlendirme ve raporlama sürecini sonuçlandırmak ve ilgili makamlara sunmak</p>	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	TBMM Dilekçe Komisyonu, ilgili STK'lar, meslek odaları, diğer kamu kurum ve kuruluşları
<p>Eylem 2.1.5 Gıda bankacılığı faaliyetlerinde bir akreditasyon sistemi ile gıda bankacılığı sisteminde ulusal bir organizasyon şeması oluşturmak ve çalışma ilkelerini tanımlamak</p>	İçişleri Bakanlığı	TBMM Dilekçe Komisyonu
<p>Eylem 2.1.6 Kişisel bilgilerin gizliliğini ihlal etmeden bağışların, gıda bankalarının ve yararlanıcıların izlenmesi ve değerlendirilmesini içeren ulusal gıda bankası ağını kurmak ve koordine etmek için ulusal bir yazılım hazırlamak</p>	İçişleri Bakanlığı	TBMM Dilekçe Komisyonu
<p>Eylem 2.1.7 Valilik, kaymakamlık ve STK'lar arasında gıda bankacılığı faaliyetleri konusunda iş birliği yapmak ve lojistik hususlar ile insan kaynaklarına destek sağlamak</p>	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
<p>Eylem 2.1.8 Toptan satış piyasasında kalan fazla gıdaların gıda bankacılığı sistemine düzenli olarak aktarılması için bir organizasyon oluşturmak</p>	Ticaret Bakanlığı	TOBB, TESK, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
<p>Eylem 2.1.9 Gümrükte kalan ve bozulmaya terk edilen gıda ürünlerini gıda bankacılığı sisteminde güvenli bir şekilde tüketmek amacıyla yasal çerçeveyi ve uygulamaları yeniden değerlendirmek</p>	Ticaret Bakanlığı	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Türk Kızılay
<p>Eylem 2.1.10 Gıda bağışçılarına yönelik ödül töreni düzenlemek</p>	İçişleri Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Hazine ve Maliye Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, STK'lar
<p>Eylem 2.1.11 Gıda bağışçı yapan işletmeler için özel logo tasarlamak ve uygulamak</p>	Tarım ve Orman Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı
<p>Eylem 2.1.12 Özel sektör ve STK'ların katkılarıyla düşük maliyetli teknik altyapıların iyileştirilmesine yatırım yapmak</p>	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	STK'lar, özel sektör

Eylem 2.1.13 Gıda bankalarının teknik altyapısını iyileştirmek ve kolay bozulabilen gıdaların uzun süreli korunmasını sağlamak	Gıda bankaları	Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar, özel sektör
Eylem 2.1.14 Gıda bankacılığı uygulamaları da dahil olmak üzere gıda kaybı ve israfı ile mücadele etmek amacıyla SMS, internet sitesi ve diğer araçlarla aynı ve nakdi bağışların alındığı düzenli bir fonlama sistemiyle gıda bankalarına yönelik ulusal güven fonu sistemi kurmak	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Türk Kızılay
Eylem 2.1.15 Gıda bankacılığı hizmetleri kapsamında yoksul insanlar için aşevi hizmetlerini yaygınlaştırmak	Türk Kızılay, Türkiye Belediyeler Birliği	Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı

STRATEJİK AMAÇ 3. ESKİDEN GIDA MADDESİ MEVZUATINA TABİ OLAN ARTIK GIDA OLARAK KULLANILMAYAN MADDELERİN² HAYVAN YEMİ OLARAK KULLANILMASI

HEDEF 3.1 *Gıda mevzuatına uygun olan ancak insanlar tarafından tüketilmesi tercih edilmeyen gıdaların hayvan yemi olarak kullanılması*

KAPSAM

Eskiden gıda olarak kullanılan maddelerin, doğrudan insan tüketimine yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtımıyla rekabet etmeden, hayvan yemine dönüştürülerek optimizasyonunun sağlanması

İÇERİK

Hayvan, bitki, çevre ve kamu sağlığını tehlikeye atmadan, ticari sebepler, üretim veya farklı kusurlardan dolayı insani tüketime uygun olmayan ancak hayvan beslenmesinde kullanımı güvenilir olan ürünlerin besleyiciliği değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, bilimsel çalışmalar yürütülmeli, koşullar değerlendirilmeli ve gıda zinciri aktörleri ile sonuçlar istişare edilerek iyi uygulamalar yaygınlaştırılmadır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 3.1.1 Gümrükte olanlar da dahil olmak üzere gıda mevzuatına uygun olan ancak insanlar tarafından tüketilmesi tercih edilmeyen gıdaların, yem mevzuatına uygun olarak hayvan yemi olarak nasıl kullanılabileceği konusunda eylem odaklı teknik ve yasal rehberlik sağlamak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar

² İngilizce terimi Former Foodstuff : Ticari ve şekilsel olarak insanların tüketmeyi tercih etmediği ancak hayvanlar tarafından tüketilmesinde hiçbir sakınca olmayan maddeler.
(Kaynak: <https://www.effpa.eu/what-are-former-foodstuffs/>)

STRATEJİK AMAÇ 4. GIDA KAYBI VE İSRAFININ GERİ DÖNÜŞÜMÜNÜN SAĞLANMASI

HEDEF 4.1 Doğrudan insani tüketime yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtımıyla rekabet etmeden, organik atıkların toplanması

KAPSAM

Doğrudan insani tüketime yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtımıyla rekabet etmeden, organik atıkların toplanarak, uygun teknolojiler kullanılarak işlenmesi ve humusça zengin olan bir bileşene çevrilmesi

İÇERİK

Eski gıda maddelerinden ortaya çıkan organik atıkların ayrıştırılarak toplanması için kapasite geliştirilecektir. Bu atıklar toplanarak, organik gübreye dönüştürülebilecektir. Bu bağlamda, tüketiciler ve gıda ile ilişkili bütün işletmeler, işlenebilecek organik atık kategorileri hakkında bilgilendirilecek ve eğitilecektir. Üreticiler ve tarım alanında faaliyet gösteren işletmeler de kendi humusça zengin olan ürünlerini hazırlama konusunda teşvik edilecektir. Organik atıkları, toprak iyileştirici maddelere dönüştürmek için çalışmalar yapılacaktır. Organik atıkların, bozuk arazileri, organik madde açısından zenginleştirmek, toprağın verimini ve su tutma kapasitesini artırmak gibi yöntemlerle, toprak iyileştirici olarak kullanımına yönelik Ar-Ge çalışmaları yapılacaktır. Tüm bu uygulamalar yasal sorumlular tarafından kayıt altına alınacak, izleme mekanizmaları ve resmi kontroller ile de bu faaliyetlerin doğrudan insani tüketime yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtımıyla rekabet etmemesi kontrol edilecektir.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 4.1.1 "Sıfır Atık Yönetmeliği" kapsamında sıfır atık belgesi verilen yerlerin gıda atığının envanterini sıfır atık bilgi sistemi aracılığıyla yapmak	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 4.1.2 Ulusal "Sıfır Atık Projesi" amaçlarına uygun olarak gıda atıklarının azaltılması ile ilgili önlemlerin tanımlanması, aktarılması ve yönetilmesi konusunda eylem odaklı teknik ve yasal rehberlik sağlamak	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar

Eylem 4.1.3 Belirlenen merkezlerde organik atık toplamak ve organik gübreye dönüştürmek	Türkiye Belediyeler Birliği, Atık üreticileri	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, STK'lar
Eylem 4.1.4 Tarımda faaliyet gösteren üreticileri ve işletmeleri humusça zengin olan ürünlerini hazırlamaya teşvik etmek ve bu konuda iyi uygulama kılavuzları hazırlamak, yayınlamak ve dağıtmak	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, üniversiteler, STK'lar
Eylem 4.1.5 Kompost tesislerinden elde edilen ürünlerin toprak iyileştirici olarak bozuk arazilerde kullanılmasına yönelik metodoloji ve standardizasyon belirlemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, üniversiteler, Türkiye Belediyeler Birliği
Eylem 4.1.6 Organik atıkların, uygun teknolojiler kullanılarak işlenmesi ve humusça zengin olan bir bileşene çevrilmesi için Ar-Ge projelerini desteklemek	Tarım ve Orman Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, üniversiteler, Türkiye Belediyeler Birliği

HEDEF 4.2 Doğrudan insani tüketime yönelik güvenilir ve besleyici gıdanın kurtarılması ve yeniden dağıtımıyla rekabet etmeden, organik gıda atığından enerji geri kazanımı

KAPSAM

Gıda atığından enerjinin geri kazanılması

İÇERİK

Belediye atıklarının büyük bir kısmını israf edilen gıdalar oluşturmaktadır. Gıda atığının düzgün yönetilmesi ve büyük ölçüde geri dönüştürülmesi, atığın çevresel etkilerini azaltmak ve insan sağlığına olan riskleri en aza indirmek için gereklidir. Hedef 4.2'ye ulaşabilmek için, önüne geçme ve azaltma önlemleri alınacaktır. Atık yönetimi için ulusal düzeyde iş birliği sağlanacaktır.

EYLEMLER	Sorumlu Kurum / Kuruluş	İş birliği Yapılacak Kurum / Kuruluşlar
Eylem 4.2.1 Doğrudan insani tüketime yönelik güvenli ve besleyici gıda geri kazanımı ve yeniden dağıtımı ile rekabet etmeden gıda atığından elde edilen enerjiyi geri kazanmak için "Gıda Kayıpları ve İsrafını Önleme, Azaltma ve Yönetimi Ulusal Platformu" aracılığıyla yerel çözümler belirlemek ve yaygınlaştırmak	Enerji Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği

5 Sonuç

Gıda kaybı ve israfının olumsuz etkisinin olduğu aşikârdır. Doğal kaynakların kısıtlı olduğu ve nüfusun hızla artmasının beklendiği dünyamızda, gıda kayıpları ve israfını azaltmak için ulusal ve küresel çapta önlemler almak gelecek nesillere karşı sorumluluğumuzdur.

Gıda kayıplarının önlenmesi konusu; iklim değişikliğinin giderek fazla hissedilen etkisi nedeniyle gelecek yılların da en önemli gündem maddelerinden biri olacaktır. Bu nedenle uygulanabilir, etkili ve bütüncül stratejilerin ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla ulusal düzeyde geliştirilmesi kritik önemde olacaktır.

Yenilikçi ve akılcı politikalarla, gıda sistemlerimizin sürdürülebilirliğini sağlamak için toplumumuzu daha güçlü hale getirmemiz gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler'in 2030 Gündemi'ne ulaşabilmemiz için, ülkemizin gıda kayıplarını azaltmak ve gıda israfını yarıya düşürmemiz gerekmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek için, bütün paydaşların planlı bir şekilde iş birliği yapması oldukça önemlidir.

Gıda kaybı ve israfını azaltmak için toplumun bütün kesimlerinin farkındalığını artırmak, gıda sistemi aktörleri için kanıt tabanlı bilgi sağlamak ve kapasitelerini geliştirmek gereklidir. Bu dokümandaki çözüm önerilerini ileriye taşıyacak bütün paydaşlara şükranlarımızı sunarız.

Fotograf: ©Shutterstock

KAYNAKÇA

Dubbeling, M., Bucatariu, C., Santini, G., Vogt, C. and Eisenbeiß, K. 2016. City region food systems and food waste management. *Linking urban and rural areas for sustainable and resilient development*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

HLPE, 2014. *Food losses and waste in the context of sustainable food systems. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security*, Rome 2014. <http://www.fao.org/3/a-i3901e.pdf>

FAO. 2019. *The State of Food and Agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction*. Rome. www.fao.org/3/ca6030en/ca6030en.pdf

FAO, 2020. *Food loss and waste*. Retrieved from <http://www.fao.org/food-loss-and-food-waste/flw-data>

Nielsen, 2019. *Gıda Kaybı Ve Etiket Okuma Algı Araştırma Raporu*. İstanbul: Nielsen.

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2018. Türkiye İsraf Raporu. Ankara.

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu. (n.d.). <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5996&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=5996&Tur=1&Tertip=5&No=5996>

